

„Zielone rolnictwo” – jak to się robi w Pomorskim?

Krzysztof Pałkowski

Dyrektor Departamentu Środowiska i Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego

Od lat ekopolityka w rolnictwie nabiera coraz większego znaczenia. Wyrazem tego jest choćby silna obecność sektora w założeniach Europejskiego Zielonego Ładu. Kierunek ten ma również swoje potwierdzenie we wzroście świadomości naszych gospodarzy. Coraz młodsze pokolenia rolników nastawione są nie tylko na eksploatację zasobów, ale także na ich ochronę i zrównoważone wykorzystanie. Polityka regionalna stanowi ważny aspekt rozwoju rolnictwa i jego najbliższego otoczenia. Jakie zatem konkretne działania można podejmować na szczeblu samorządu wojewódzkiego, by wspierać zieloną transformację tego sektora?

W regionach prowadzone są działania uwarunkowane zarówno politycznie, jak i geograficznie. Ich zakres zależy od położenia, posiadanych zasobów, a także natężenia przemysłu, czy też charakterystyki obszarów rolniczych. Choć aktywność samorządu województwa jest ograniczona terytorialnie, to może – w sposób bezpośredni – wpływać na wdrażanie zielonej polityki. Między innymi przez stanowienie przepisów prawa miejscowego, realizację strategii rozwoju danego regionu, w tym programów operacyjnych, jak również systematyzowanie, monitorowanie, czy wprowadzanie jednolitości działań proekologicznych w rolnictwie oraz podejmowanie, w różnej skali, działań miękkich.

Wieloszczeblowe podejście

Zielona polityka jest również nazywana ekopolityką. Ten termin nie ma jednolitej definicji, ale generalnie kryje się pod nim całokształt działań mających na celu racjonalne gospodarowanie i zarządzanie środowiskiem, w tym w zakresie rolnictwa. Województwo pomorskie, z racji swojego geograficznego położenia, ma możliwość prowadzenia zielonej polityki na wielu szczeblach.

Samorząd województwa pomorskiego jednoznacznie wspiera te formy, czy systemy produkcji rolnej, które sprzyjają trosce o środowisko naturalne, jak np. rolnictwo ekologiczne, integrowane, zrównoważone. Zdecydowanie dąży do ograniczenia modelu liniowego rozumianego jako ciągły wzrost oraz powiększanie zużycia zasobów i produkcji odpadów na rzecz modelu, jakim jest gospodarka o obiegu zamkniętym.

To, co wyróżnia nasz region to poszukiwanie rozwiązań, które integrują środowiska rolnicze i pozwalają mówić jednym głosem. Naszą ideą jest bowiem działanie wspólne, ponieważ wiemy, że tylko współpraca szeregu podmiotów na wielu płaszczyznach pozwala osiągać zakładane cele i przynosi oczekiwane rezultaty, zwłaszcza w kontekście rolnictwa. Tak powstała Pomorska Rada Rolnictwa przy Marszałku Województwa Pomorskiego. Wraz z jej powołaniem, w kwietniu 2021 roku, podjęliśmy intensywne rozmowy ze środowiskiem branży rolniczej, w tym hodowlanej i przetwórczej. Wspólnie poszukiwaliśmy rozwiązań między innymi zmniejszających ślad węglowy czy sprzyjających bioróżnorodności przy jednoczesnym zapewnieniu

bezpieczeństwa żywnościowego regionu. Systematycznie podejmujemy spotkania i rozmowy z delegatami Rady, reagując tym samym na problemy w rolnictwie. Nasze podejście do tematu jest zdecydowanie nastawione na współpracę, jednoczenie środowisk i wyrażanie wspólnych stanowisk.

Samorząd województwa pomorskiego jednoznacznie wspiera te formy, czy systemy produkcji rolnej, które sprzyjają trosce o środowisko naturalne, jak np. rolnictwo ekologiczne, integrowane, zrównoważone. Zdecydowanie dąży do ograniczenia modelu liniowego rozumianego jako ciągły wzrost oraz powiększanie zużycia zasobów i produkcji odpadów.

Od idei do projektu

W ramach działań samorządu województwa promujemy i wspieramy wytwarzanie żywności wysokiej jakości. Jej produkcja ogranicza ślad węglowy. Trzymamy się zasady skracania łańcuchów żywnościowych zgodnie ze strategią „Od pola do stołu”. Staramy się więc poprzez konkursy kulinarne, czy wydarzenia o charakterze targowo-wystawienniczym przybliżyć mieszkańcom produkty żywnościowe, które powstają w najbliższej okolicy, według tradycyjnych receptur. Wielokrotnie organizowaliśmy wyjazdy studyjne do innych regionów europejskich czy na targi promujące prośrodowiskowe metody produkcji dla rolników i producentów żywności. Tym samym pokazujemy na przykładach praktycznych, jakie korzyści przynosi produkcja żywności wysokiej jakości. Jest to integracja oraz edukacja w jednym.

W ramach projektu Aktywne Sołectwo Pomorskie zachęcamy, poprzez dobór odpowiednich kryteriów, do realizacji inwestycji związanych z odnawialnymi źródłami energii i nasadzeniem rodzimej roślinności, co sprzyja zachowaniu bioróżnorodności. Dzięki temu, obszary wiejskie nie tylko stają się bardziej nowoczesne i się rozwijają, ale także robią to „z duchem czasu”. Oświetlenie solarne np. wiaty rekreacyjnej wydaje się małym krokiem w tym kierunku, ale według nas, to od takich oddolnych inicjatyw właśnie wszystko się zaczyna.

Działania te region wspiera również poprzez środki przekazywane na cele rozwoju zielonego rolnictwa, w tym w ramach – finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich – Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Środki dostępne przez Samorząd Województwa Pomorskiego na realizację działań w ramach PROW na lata 2014–2020 to kwota ponad 370 mln zł. Dzięki tym zasobom zostało zrealizowanych wiele inwestycji takich jak: lokalne targowiska, drogi lokalne, oczyszczalnie ścieków, sieci wodno-kanalizacyjne, renowacja zabytków, czy rewitalizacja wiejskich terenów publicznych. Projekty te były i są realizowane przez gminy, powiaty, spółki, w których udziały mają wyłącznie jednostki samorządu terytorialnego, ale i przedsiębiorców czy lokalne grupy działania. Z efektów realizacji wielu tych inicjatyw korzystają bezpośrednio mieszkańcy obszarów wiejskich Pomorza, a całość inwestycji stanowi istotne otoczenie dla produkcji rolniczej. Nie da się bowiem prowadzić gospodarstw rolnych, czy zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego bez zapewnienia odpowiedniego dojazdu, dostarczenia wody, czy odprowadzenia ścieków, a tylko z tych środków, na gospodarkę wodno-ściekową przeznaczono kwotę prawie 80 mln zł.

Istotnym elementem zielonej transformacji rolnictwa realizowanym przez samorząd regionalny jest wsparcie finansowe badań, w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego. Dzięki tym pracom do pomorskich rolników trafia lista odmian podstawowych gatunków zbóż rekomendowanych do uprawy w warunkach agroklimatycznych regionu. Oprócz korzyści produkcyjnych (plonowania) system porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego przynosi szereg pożytków środowiskowych związanych z ograniczeniem oddziaływania na środowisko ze strony produkcji roślinnej i tym samym wkomponowuje się w idee Europejskiego Zielonego Ładu. Na ten cel do tej pory samorząd województwa pomorskiego przeznaczył ponad 1,7 mln złotych.

Przybliżanie mieszkańcom lokalnych produktów żywnościowych, ekologiczne inwestycje infrastrukturalne na terenach wiejskich czy wspieranie badań nad gatunkami zbóż rekomendowanych do uprawy w warunkach agroklimatycznych regionu – wszystkie te działania wspiera samorząd województwa pomorskiego.

Piecza nad parkami

W ramach polityki regionu i wydawanych przez samorząd aktów prawa miejscowego, takich jak np. ustanawianie formy ochrony przyrody, dążymy do utrzymania walorów przyrodniczych obszarów chronionego krajobrazu czy terenów położonych w obrębie parków krajobrazowych. Obie te formy znajdują się w kompetencjach samorządu regionalnego. W Europejskim Zielonym Ładzie podkreśla się konieczność ochrony różnorodności biologicznej, a na terenach rolniczych najważniejszą rolę spełniają w tym zakresie zadrzewienia śródpolne, nadwodne i korytarze ekologiczne. Powoływane w latach 90. obszary chronionego krajobrazu, na skutek antropopresji, częściowo przestały spełniać ustawowe przesłanki ich wyznaczenia. Bezwrotnie utraciły swoje walory, wobec czego powstała konieczność przeprowadzenia weryfikacji ich granic. Skoordynowane prace nad tym oraz audytem krajobrazowym pozwalają na dostosowanie systemu obszarów chronionego krajobrazu w województwie w sposób uwzględniający, w większym stopniu, m.in. korytarze ekologiczne. Ponadto umożliwiają wyznaczanie zupełnie nowych przestrzeni, czego przykładem jest Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Rzeki Płutnicy utworzony w 2021 r.

We wszystkich parkach krajobrazowych trwają prace prowadzące do uchwalenia przez Sejmik Województwa Pomorskiego planów ochrony parków krajobrazowych, które będą ważnym instrumentem w zachowaniu wartości przyrodniczych i krajobrazowych tych obszarów. Plany ochrony w sposób strategiczny określają cele, kierunki i działania ochronne w perspektywie 20 lat ich obowiązywania. Warto podkreślić, że na dokumentację i prace niezbędne do przygotowania planów ochrony przeznaczono kwotę ponad 5 mln zł w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.

We wszystkich parkach krajobrazowych trwają prace prowadzące do uchwalenia przez sejmik województwa pomorskiego planów ochrony parków krajobrazowych, które będą ważnym instrumentem w zachowaniu wartości przyrodniczych i krajobrazowych tych obszarów.

Ważna rola regionu

W dyskusji o zielonej transformacji rolnictwa należy podkreślić instytucjonalną rolę marszałka województwa. To ten organ odpowiada m.in. za wydawanie pozwoleń zintegrowanych dla przedsięwzięć sektora rolnego zaliczanych, na mocy stosowanych przepisów prawa, do zawsze mogących oddziaływać na środowisko. Przykładem takich projektów są wysokotowarowe ферmy drobiu, czy trzody chlewnej. W wydawanych pozwoleńiach istotny jest obligatoryjny monitoring emisji i parametrów procesów, który należy prowadzić zgodnie z konkluzjami BAT (tzw. Najlepszych Dostępnych Technik). Obejmuje on monitoring emisji do powietrza (amoniaku, pyłu, całkowitych ilości azotu i fosforu wydalanych w oborniku), poziomu hałasu, parametrów procesów technologicznych w zakresie zużycia wody, paliw, energii elektrycznej, spożycia pasz, czy produkcji obornika oraz liczby przybywających i ubywających zwierząt. Przestrzeganiem realizacji wydanych przez marszałka województwa pozwoleń zintegrowanych zajmuje się inspekcja ochrony środowiska.

Dla zielonej transformacji rolnictwa województwa pomorskiego ważną będzie realizacja programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Pomorza 2021-2027. Co istotne, Zarząd Województwa – w ramach tego programu – zdecydował o przeznaczeniu 40 mln euro na realizację projektów za pośrednictwem Lokalnych Grup Działania – instrumentu rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Środki te będą mogły być przeznaczone m.in. na elementy infrastruktury turystycznej, społecznej, OZE i na usługi społeczne.

Reasumując, działania regionu mają niebagatelny wpływ na proekologiczne kierunki rozwoju rolnictwa, a zatem na nadanie jego transformacji pożądanego kierunku. Dla województwa pomorskiego, które posiada olbrzymi potencjał turystyczny i przyrodniczy, zielona polityka również w rolnictwie jest priorytetem. Działania podejmowane przez region spotykają się z akceptacją społeczną i są skutecznie wdrażane, zapewniając zrównoważony rozwój w zakresie rolnictwa, z poszanowaniem istniejących zasobów i szacunkiem dla pracy ludzi.

”

Działania regionu mają niebagatelny wpływ na proekologiczne kierunki rozwoju rolnictwa, a zatem jego transformację. Dla województwa pomorskiego, które posiada olbrzymi potencjał turystyczny i przyrodniczy, zielona polityka również w rolnictwie jest priorytetem.

O autorze

Krzysztof Pałkowski – absolwent kierunku ochrona środowiska na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Ukończył Studia Podyplomowe Executive Master of Business Administration oraz Zarządzanie Jednostkami Administracji Publicznej na Uniwersytecie Gdańskim. Podczas swojej pracy zawodowej związany z tematyką rolnictwa, obszarów wiejskich, wpływu produkcji rolnej na środowisko oraz szeroko rozumianą ochroną środowiska. Obecnie pracuje na stanowisku Dyrektora Departamentu Środowiska i Rolnictwa w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Pomorskiego. Wcześniej pracował w Pomorskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Gdańsku, gdzie jako zastępca dyrektora nadzorował realizację doradztwa rolniczego świadczonego dla rolników w województwie pomorskim.

Partnerzy

SAMORZĄD

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

GDAŃSK

Pomorski Fundusz Rozwoju
sp. z o.o. z siedzibą w Gdańsku

Spółka Samorządu
Województwa Pomorskiego

Więcej niż spawanie

Partnerzy numeru

BNP PARIBAS

Since 1994

Polska Federacja
Producentów Żywności
Związek Pracodawców

Rolnictwo
Zrównoważone

Fundacja na rzecz Rozwoju
Polskiego Rolnictwa

Kwartalnik
FOODLex